

Katusekividest ehituskivideni

EELK Misjonikeskuse Looja ligimese teenistuses Arenguprogrammi lõputöö

Ingrid Sogenbits

EELK Risti Kogudus

2025-2026

Algus

Alguses oli Sõna. Ja siis tuli kirik, kunagi aastasadu tagasi, nii 13. sajandi II pooles, kui Padise kloostrisistertslastest mungad rajasid 1300. a paiku kloostri kabelina Risti kiriku (siin ja edaspidi: <https://www.ristikirik.ee/ajalugu/>).

Läbi keskaja kuulusid kihelkonna maad Padise kloostrile. 17. sajandi alguses olid Risti ja Harju-Madise kogudused ühendatud. Aastatel 1638-1710 oli Risti koguduse teenistuses oma vaimulik. Umbes 1710. liideti kihelkonna maa-alad kiriklikult uuesti Harju-Madise kihelkonnaga. 1868. a. augustikuus langetas koguduse nõukogu tolleaegse õpetaja N. Spindleri algatusel otsuse taastada iseseisev Risti kogudus. Sooviavaldus kinnitati siseministri poolt 1870.a.

1649. aastal ostsid Risti koguduse liikmed kohaliku mõisniku Clas von Rammi käest kaks Arro-nimelist talukohta, et rajada siia Risti kirikumõis (Arumõisa).

Kirikumõisa rehetõis asutas Risti koguduse diakon Gabriel Herlin (1647–1709) eesti- ja rootsikeelse talurahvakooli. 1683. aastal liitus Herliniga Wittenbergi ülikooli õpingutelt naasnud Bengt Gottfried Forselius (1660?-1688), Harju-Madise pastori Johann Forseliuse poeg ja Herlini naisevend. Arumõisast sai alguse Forseliuse õpetajatöö, mille vilju sai edaspidi maitsta suur osa Eesti- ja Liivimaast.

1686. aastal käis Forselius Rootsis kuningas Karl XI juures koolitegevusele toetust otsimas, ärksamate kasvandikena kaasas Pakri Hansu Jüri ja Ignatsi Jaak. Kuningas andis korralduse ehitada nii Risti kui Harju-Madise kihelkonda koolimaja ning maksta koolmeistritele palka. 1688. aasta suveks oli Aru koolimaja katuse all. Selleks ajaks oli koolis käinud juba 75 poissi, lugeda oskavate laste arv oli aga suurem – Harju-Madisel kokku 60 ja Ristil 84. Lugemise selgeks saanud lapsed asusid omakorda teisi õpetama; üksteist olevat õpetatud koguni karjas käies.

Nõukogude võimu saabudes võeti kirikumõis Risti koguduse käest ära. Kõrvalhooned laostusid ruttu, sest näiteks leerimaja muudeti kolhoosi kanalaks. Mõisasüdames asunud pastoraadi müüs kohalik kolhoos 1954. aastal naaberkolhoosile. Hoone veeti palkidena minema ja võeti kasutusele Munalaskme masintractorijaamana. Viimati asus hoones hooldekodu, nüüd seisab maja mahajäetuna Munalaskme küla keskel. Risti kogudus jätkas vaimuhariduse andmist Risti kirikus ja kogudusemajas.

Tänapäev

Tänapäeval elab Risti kihelkonnas ca 1100 inimest, koguduse annetajaliikmeid on ca 400. Risti koguduse üks eripärasid on see, et koguduse liikmed elavad üle Eesti laiali ning kohalikke kuulub kogudusse pigem vähe. Samas valmistas kohalike elanike usuleigus kirikuõpetajale muret juba ca 120 aastat tagasi, nii et võib öelda, et midagi ei ole muutunud.

2014.a ostis Risti kogudus omandireformi käigus tagastamata vara eest saadud kompensatsiooni eest kohaliku vana koolimaja, algne plaan oli sinna rajada kohalikele eakatele väike ja hubane hooldekodu. Projektiga edasi minnes selgus kahjuks, et ühtegi uut hooldekodu ühessegi vanasse majja ei tohi rajada, kuna see ei vastavat kaasaegsetele ehitus- ja sanitaarnõuetele.

2016.a algas Süürias sõda ja kui kerkis üles vajadus sõjapõgenike vastuvõtmiseks, pöördus riik koguduste poole palvega aidata majutuspaikade leidmisel. Risti koguduse juhatus oli juba varem otsustanud, et kristlastena tuleb sellises olukorras abikäsi ulatada, ning nõnda oli lihtne riigile oma jah-sõna anda. Riik eraldas osa vajalikust rahast ruumide kordategemiseks, kogudus kogus kokku elamiseks vajalikke asju nagu riided, mööbel, voodilina, käterätid, mänguasjad jm. Vanas koolimajas tehti suurest klassiruumist kaks tuba ja lisaks üks sopiline tuba, kuhu võiks veel üks pere tulla. Oli ühiskasutuseks köök ja pesuruum. Koolimajas avati ka taaskasutuskeskus „Sõbra tuba“ ning seal elab ka üks kohalik perekond, kes majal ja ümbrusel silma peal hoiab.

Kui Süüriast pärit perekond otsustas 2022.a alguses Tallinnasse elama kolida, oli kogudus nõutu, mida vana koolimajaga edasi peale hakata. Mõeldi ka selle maha müümisele, aga 2022.a veebruaris algas täiemahuline sõda Ukrainas ning oli selge, et majas tuleb hoopis teistes tubades remonti teha, ahjud ära renoveerida ning tehtigi jälle kord vabatahtlike abil tohutu töö ära ja vanasse koolimajja kolis elama ca 20 Ukraina sõjapõgenikku.

2025.a oleme jõudnud punkti, kus vana koolimaja katus laseb läbi ning seda ei anna enam lappida ja paigata. Ka seal elavad ukrainlased on Eesti eluga ära harjunud ja valmis iseseisvuma, nii et teisel korrusel elavad pered kolivad kevadel vanast koolimajast välja ja juhul, kui katuseremondiks puuduolev raha kokku saadakse, algab suvel suur katuseremont.

Samuti on muutunud ka vana koolimaja nimetus, algselt kasutuses olnud vanast koolimajast ja Sõbra majast on saamas Pelgupaik.

Vaadates viimaste aastate tormilisi sündmuseid lähemal ja kaugemal, on hea, kui meil kõigil on üks Pelgupaik, kuhu mure korral tulla. Olgu selleks mureks siis elektrikatkestus, väljumine vägivaldsest suhtest või lihtsalt vajadus rahu ja vaikuse järele. Seega on edasised hädavajalikud sammud pelgupaiga toimimiseks käsitsi töötava kaevu ja välikäimla ehitamine ning puupliidiga kogukonnaköögi rajamine. Need tööd jäävad aga juba järgmisse aastasse. Tänavu tuleb toime tulla hiiglasliku katuse väljavahetamise ning kuue korstna lammutamise ja ülesehitamisega.

Minu teekond Ristil

Minu teekond Risti koguduses algas 2023.aasta alguses, kui esimest korda Risti kirikusse jumalateenistusele läksin. Ma jäin jumalateenistusele peaaegu hiljaks ning natuke hirmus oli ka esimest korda uude kohta minna, isegi nii hirmus, et sel korral ma kohvilauda jääda ei julgenud. Lubasin, et järgmisel korral jään ja sellest lubadusest pidasin ma ka kinni.

Muidugi ei ole hea kirikukohv ainus põhjus, miks ma juba mõne aja pärast selle koguduse liikmeks astusin või miks ma endalegi ootamatult koguduse töösse panustama hakkasin. Õpetaja Annika Laatsiga seob mind meie ühine päritolu kaugelt Taga-Karpaatiast ning lisaks töötan ma hetkel Lääne-Harju vallas laste heaolu spetsialistina, mis annab mulle hea ülevaate ka kohalikus kogukonnas toimuvast.

Ma ei oleks kunagi uskunud, et minust saab see inimene, kes kohvilaua toimkonnas toimetama hakkab või külaliste vastuvõtuks ettevalmistusi teeb, aga kuidagi on nii läinud ja mul on selle üle siiralt hea meel.

Kutse (ja kutsumus) Arenguprogrammi

Koguduse kaastöölise Arenguprogrammiga liitusin ma alguses pigem isekal põhjusel – ma olen elukestva õppe praktiseerija ning kui nägin Arenguprogrammi tutvustavat kuulutust, tundus see nii põnev. Aasta aega kahe superviisor-*coachi* käe all oma arengut jälgida – mis saaks veel huvitavam olla? Ma tahtsin selgusele jõuda, mis minu tee koguduses võiks olla, kuidas ma veel rohkem ja nii panustada saaksin, et sellest kogudusele kasu oleks ja võimalik, et ma tahtsin ka enda kui kristlase identiteeti kombata, sellest natuke paremini aru saada.

Ma ei mäleta, kuidas (küllap Jumal teab seda minust paremini), aga kuidagi tekkis mul mõtte hakata kogudusemajas pakkuma vanemluskoolitusi. Vajadust selle järele näen ma oma töös igapäevaselt, aga kuidas ma selle mõtte oskasin just Arenguprogrammiga siduda, seda ma ei tea. Kuna Risti kogudusest läks Arenguprogrammi kaks inimest – meie juhatuse esimees Tiiu Roosma ja mina – siis mõtlesime koos ka meie Pelgupaiga peale, aga kuidagi kujunes nii, et Pelgupaik jäi rohkem Tiiu ning need koolitused minu visiooniks ning unistuseks.

Kutsumusest rääkides ei saa ma kindlasti öelda, et minu südamesoov ning talent oleks olla ametnik kohalikus omavalitsuses, aga see on see ametikoht, mis võimaldab mul hetkel teha minu südamele kõige lähemat tööd ehk olla inimestele toeks sel hetkel, kui nad seda vajavad, isegi siis, kui nad ise parajasti aru ei saa, et nad tuge vajada võiksid. Siin põimuvadki minu jaoks kogudus ja kogukond, mis võib, aga ei pruugi sama mõiste olla (nii mõnedki kogukonnaliikmed ning minu kliendid on ka koguduseliikmed). Koguduse liikmena saan ma võtta oma kliente vastu meie armsas kogudusemajas ning ma tunnen, kuidas see keskkond toetab vestluseid hoopis teisel moel kui kabinet vallamajas. Nii mõnigi klient on öelnud, et ta elab juba kümme või kakskümmend aastat Harju-Ristil, aga pole veel kunagi kogudusemajas käinud. Sellistel

hetkedel tunnen ma, kuidas kiriku lävepakk on nende jaoks paar sentimeetrit madalamaks muutunud ja ehk kohtame neid kunagi ka kirikus.

Visioon ja eesmärgid ehk suurelt unistamine

Minu visioon tundus mu enda jaoks küll kohati väga ambitsioonikas, aga kui Pia ja Lea rääkisid, et Vanemluse Ehituskivide koolituse saab arenguprogrammi kavasse võtta, tundus, et minu unistuse või eesmärgi täitmine on ainult vormistamise küsimus. Paraku on selle vormistamisega natuke nagu remondijärgselt põrandaliistude panemisega – see võtab alati kõige rohkem aega ja hea, kui üldse tehtud saab.

Kuna ma võtan elukestvat õpet väga tõsiselt, läksin ma sügisel Sisekaitseakadeemiasse Kriisijuhtimise- ja reguleerimise erialale mikrokraadi omandama, lisaks olid mul veel mõned psühholoogilise esmaabi koolitused plaanis ning seetõttu ma sügisel väga aktiivselt ennast kohalikule kogukonnale koolitajana reklaamima ei hakanud.

Vahepeal omandasin ma ka Paarisuhte ehituskivide koolitaja oskused ning nähes, millega kohalikud noored suudavad hakkama saada, sain ma aru, et vanemaid võib ka koolitada, aga neid enda ja teistega puntras olevaid teismelisi peab õpetama oma tunnetega hakkama saama.

Hetkel on mul kohaliku kooliga kokkulepe, et ma alustan 7.-9.klasside külalistunniga teemal Turvalised suhted ning kasutan seda aega ka enda tutvustamiseks ja ühe pikema koolituse reklaamimiseks. Pikem koolitus lähtub Ehituskivide metoodikast, aga on kohandatud teismelistele, kes tahaksid õppida, kuidas olla parem kaaslane iseendale ja teistele.

Üldiselt on mul kohalike lastevanemate ning noortega hea kontakt ning ma usun, et huvilisi osalemiseks on küll, aga kindlasti saab väljakutse olema nende järjepidev koolitusel osalemine. Kooli sotsiaalpedagoogi soovitusel teen ma kaks gruppi, poiste ja tüdrukute oma eraldi, ning kohtumiste ajakava lepin koos noortega kokku. Hetkel olen planeerinud 5-6 kohtumist ehk ühe grupi koolitusprotsess kestaks 5-6 nädalat. Enne külalistundi peab vanemate jaoks tegema tutvustava kirja, mille klassijuhatajad saaksid edastada ning mille alusel vanemad saavad anda nõusoleku oma lapse osalemiseks. Ma loodan, et esimene grupp alustab juba jaanuari lõpus, aga kui see juhtub ka veebruari alguses, on ka hästi.

Aastaringi täitumine

See aasta on meie koguduses olnud vist üks aegade aktiivsemaid. Kui mina sain selgeks oma ehituskivid, siis Pelgupaiga katusekivid said ka vahetatud (tegelikult küll 800m² katuseplekki) ning 1.advendil toimus meil Pelgupaigas suur Katuse-Tänupidu. Sellele eelnes väga toimekas suvi kogudusemajas, kui meie koguduse ning Pelgupaigaga käidi tutvumas nii meilt kui mujalt. Meeldejäävamad külalised olid kindlasti Saksa Põhjakiriku ekskursioon, samuti meie sõpruskoguduste liikmed Soomest ja Taanist, kes Laulupeole tulid ning ühe ilusa pärastlõuna

Ristil veetsid. Minu eredamad 2025.aasta Risti suve hetked ongi vast Saksa Põhjakiriku delegatsiooni jaoks koos meie palju kiidusõnu pälvinud seljanka autori Mailiga sületäite põllulillede korjamine lauakaunistuseks ning õhtul, kui elekter ära läks (nagu Ristil tihti tormiga juhtub) nende taskulambivalgel vaasi sättimine. Või siis ühe Haapsalu grupi ekskursioon, kui me jälle köögis suppi ja kooki ette valmistasime, kuni Annika kirikus ekskursiooni tegi ja siis korraga mulle helistas, et ma esmaabikarbiga tuleksin, sest üks eakas härra oli komistanud ning pea veriseks kukkunud.

Oktoobris toimus meil kogudusemajas psühholoogilise esmaabi koolitus ning ma võin ausalt tunnustada, et nii avatud ja hästi kaasa töötavat gruppi ei ole ma enne näinud. Koolitusel osales palju koguduseliikmeid, keda kirikus on muidu harvem näha ning minu suureks üllatuseks selgus lõpus, et üks osalejatest ei olnudki meie koguduse liige, oli Naiskodukaitses jagatud kuulutuse kaudu sinna sattunud, aga ka tema oli väga avatud ning töötas kaasa.

Novembri lõpus, 1.advendil toimunud Pelgupaiga Tänapäeva pani sellele sagimist täis aastale ilusa punkti või siis juhatas hoopis uued tegemised sisse, kes seda teab.

Meil on olnud koguduses suuri rõõme ja õnneks tunduvalt väiksemaid muresid, me oleme koos rõõmustanud ja üksteisele toeks olnud. Kindlasti oleks seda kõike olnud ka ilma Arenguprogrammita, aga ma nägin ja kogesin, kuidas teistega oma mõtete ja unistuste jagamine ning palvetamine annab jõudu ja motivatsiooni need teoks teha.

Teadmine, et Sina ja Su kogudus olete osa suurest palvevõrgustikust ning nii paljudele inimestele läheb teie käekäik korda, on korraga nii meeltülendav kui alandlikuks tegev.

Tulevik

Ma ei saa öelda, et ma tean, kuidas ma nüüd edasi lähen ja mis täpselt saama hakkab. Elu Risti koguduses jätkub, kogudusemajas käib elu edasi ja Pelgupaika on vaja sisustama hakata, nii füüsiliselt kui mõttetandil.

Ma olen kogenud ja õppinud, et Jumalal on oma plaan ning mõnikord see ühtib meie omaga, aga mõnikord on tema rütm ja ajajoon hoopis teine. Ja meie peame Temaga kohanduma, mitte vastupidi. Kui ma arenguprogrammi jooksul arvasin mõnel hetkel, et no nüüd kohe alustan oma vanemluskoolitustega, siis arvas Tema, et iga asi omal ajal või natuke hiljem. Hetkel olen ma rahul, et asjad on läinud just nii, nagu nad on ning minu areng ei lõpe loodetavasti Arenguprogrammi lõpuga.

Tagantjärele tarkus

Ma ei saa öelda, et ma midagi kardinaalselt teistmoodi teeksin, kui praegu uuesti Arenguprogrammis alustaksin. Samas oli mul vähemalt minu meelest ka üsna lihtne ja konkreetne eesmärk või visioon, mille teostamine ikkagi oodatust rohkem aega võttis.

Minu meelest on see tugev reflektiivne ja analüütiline tugi, mida Pia ja Lea pakkusid, hindamatu väärtusega. See oli nii motiveeriv ja innustav, ma olen kindel, et kui Tiiul või minul oleks aega täiskohaga Pelgupaiga projektjuhiks hakata, oleks meil võib olla mitte just 2026. aasta suveks, aga 2027. aasta lõpuks küll Skandinaavia sisustusega hästi lõhnav Pelgupaik valmis. Samas ei tulnud see tegutsemistuhin ja innustumine lihtsalt motivatsioonikõne pealt, me saime oma plaanide täide viimiseks väga palju praktilisi näpunäiteid ning tegime palju ühiseid ajurünnakuid. Lea ja Pia suunasid meid oma plaane viimistlema, konkreetsemaks tegema, utsitades samal ajal suurelt unistama. Kui keegi otsustab Arenguprogrammiga liituda, siis võib arvestada sellega, et paigaltammumist seal ei tule. Ei otseses ega kaudses mõttes, saab külastada teisi kogudusi ning lasta mõtetel lennata.

Arenguprogrammis osalemiseks ei ole eeldust, et ollakse suure või väikese koguduse liige, siia saab tulla nii toimiva kogudusetöö ühe suuna arendamiseks kui ka uue tegevusharu loomismõtte viimistlemiseks. Mina saan enda kogemuse põhjalt öelda, et soovitan osalemist kõigile ning olen enda kogemuse eest tohutult tänulik.

Illustreeriv materjal

Meie lõbus seltskond Saaremaal ajurünnakuid ja rasket tööd tegemas

Suvine ettevalmistus külaliste tulekuks kogudusemajas. Ma mäletan seda kergelt nõrdimust, et oli meil siis vaja nii palju lilli korjata, aga järgmisel päeval oli nii ilus neid lilli vaasis vaadata. Ja külalistest ei aimanud keegi, kuidas need lillevarred eelmisel õhtul lõigatud said.

Üks suvistest lauakatetest kogudusemajas. Ma loodan, et kõik külalised tundsid ning tunnevad end seal alati oodatuna.

Meie Pelgupaik oma uue uhke katuse all.

Kui lagi on natuke väsinud ning narmendav, tuleb tähelepanu mujale juhtida ja mis selleks paremini sobiks, kui kümned värvilised vimplid?

Esiplaanil Risti kooli (nüüdseks juba endine) direktor Kristo Matson, keskel Lääne-Harju valla pikaaegne (nüüdseks juba endine) kommunikatsioonijuht Kadri Kauksi ning tagaplaanil Lääne-Harju vallavanem Jaanus Saat. Risti kogudusel on vallaga väga hea koostöö, näiteks on kogudusemaja üks valla kriisistaabi kogunemispunktidest ning vald toetas Pelgupaiga katusevahetust 20 000 euroga.

Pelgupaiga tänupeol oli ühes endises klassiruumis Risti kooli endise direktori Jüri Alteri fotonäitus Risti koolist läbi aegade

Pelgupaiga Tänupeo pidulaud, koguduseliikmete ning Pelgupaigas elava Ukraina pereema kätetöö.

Ettevalmistused Pelgupaiga tänupeoks: <https://www.facebook.com/reel/1222297059797723>

Psühholoogilise esmaabi koolitus kogudusemajas:

<https://www.facebook.com/share/r/1BhR2gfCFX/>